

۹ مایس ۱۹۱۸

صافی : ۴۳

ایکذی جلد

یکی محبوس

ادبیات ساریخی

باقی و زمانی

باقی : مہات و طبیعتی

۲

آجیق طبعی، شوخ و شن، ظریف، سربست برآمدی. دوشنیک کی جان سویلو، الک اوافاق برنکتی، مہرانیکی مجلسده اولورسه اولسون صرف ایمکدن چکیمزدی. ذوق و صفا عالمزده نه قدر سربست ایسه، الجدی مجلسدهده عین سربستی کوسته بردی. زمانی رجاندن مہیلرخی داربته سی، صنف زمانلرده آغیر اتمایله معروض قالمی هپ بو نکتہ سی، ظریف، حجتی براز داها آجیق بر تعیر ایله - کوهزه، دیدی قودیمی مزاجنک اقتضاسیدی. بونئن دولای بوتون مجلسلرده وجودی آرائیر، بولوغادنی زمان مطلقا یوقانی حس ایدیلیدی. اختیارلی زمانلده بردهه باباسیله برابر مجلسده بولوشن اولان «نوعی زاده عطای»، ظرافتی، نکته دانانی، مجلس آرائی حقیقه غایت حرازلتی سنایلرده بولویقدن وایلات دودینی بر لطیفه سی فید ایتدکن صوکر [۱]. بو مقوله لطافتی مشهور وقتدات کی ژانزد جمهور اولمین قصیلدن اجماله عدول اولوندی «جلسه، اوزمان، اولک مشهور نکتہ لریک دیلرده دولاشدینی آکلاتور. بعض اسکی مجموعه لرده «باقی» به عالم بوکی لطیفه لره تصادف اولونه یلیر: برکن «باقی» به شاشنجه برآدم کلرک میمنده خات اولدینی ادعا ایدر. باقی، طبیعتی بردن برده شاشیریر، سینی صوکر، مدعی دیرک:

— سن بر غزلکده «کوهزار مہربان اولناز دیک یا کلیدر ای باقی» اولور والی بالی جان یالواری کورسونلر «دیشک. جابوکه نسوکیلیه

[۱] مصاحبت اناسنده سوز او دور رجاندن برینک تولومنه انتقال ایتش. «باقی» عطایک عینا افادهسته کوره «کشی» کرانبار عالم پارتانی آتوب سبکبار ویر اندازه مقداری ارتقای آتکار اولدی «دیش شقایق ذیلی، ص ۴۳۸».

قاضیلرله ترفیع ایدرهک «۱۰۳۳». ربیعده حلب قاضیسی، «۱۰۳۸» عمرینده شام قاضیسی، «۱۰۳۹» صفرده قدس قاضیسی، «۱۰۴۳» ده مصر قاضیسی اولدی؛ اترسی بیل غزل ایدرهک استانبول کلدی ورسنه قدر یاشادقن صوکر «۱۰۴۵» حدودده ارحال ایدرهک ایوب جامی قرینده خراب خداسنده کی مفرده سنه دفن ایدیلدی [۱]. عبدالرحمن افندی نه زمان طوغدنی صراحتا «بیلدرله مکمل برابر، ابلیک مدرسه به هانکی تاریخده تعین اولوندینی و مدرسه تحصیلی پتیروب مدرس اولایلیک ایچون قاج سته لک بر تحصیل دورمی کچیرمک لازم کلدیک کی برآزدوشونه ک اولورساق، «باقی» نک مہرالمه قرق یاشتی ای کچدکن صوکر بوچوجوگک طوغدینی قبول ایتک ضروریدر.

عبدالرحمن افندی تولدیک زمان «۱۰۲۵» ده طوغش اولان اوغلی «اسعد» داها یکری یاشیده و مدرسه ده دی «مدرسه سی پتیرجه شیخ الاسلام یچی افندی ملان اولاق باباسنک و پووک باباسنک مسلکته اتباع ایتدی. مختلف مدرسه لرده بولویقدن صوکر، «رمضان ۱۰۶۳» ده غلطه قاضیسی، «رجب ۱۰۶۷» ده شام قاضیسی، «صفر ۱۰۷۱» ده بروسه قاضیسی، «صفر ۱۰۷۵» ده ادرنه قاضیسی اولدی؛ اترسی سنه تقاعد اختیار ایدرهک عین سنه جاذی الاخره سنه وفات ایتدی و نثانی باشا جامی مزارلنه دفن ایدیلدی [۲]. ایشه «باقی» نک عالمی حقیقه اله ایدیلر یان یکانه معلومات، و شقیرک یوق دینه ک قدر آرائی و معناسرائی اعتبارلره، بوندن عبارتدر.

☆

«باقی» داها کتجلیکدن، صوفیاندن بری [۱] عشاق زاده، شقایق ذیلی، ص ۸، خصوصی کتبه لره ده کی نسخدن [۲] عین اثر، ص ۱۳۰.

«باقی» نک عالم حیاتنه دائر دوغرو و مفصل معلوماز یوقدر. یالکر، «سلطان سلیمان قانونی» نک، سوکیلی شاعرینه «طولی قالدین» اسنده سرائی بر شاعر احسان ایتدیک کی «سلیمان قانونی افندی» مجموعه ستندن اوکره نیورز، حتی اوراده کی افاده به کوره، دوستلرندن بری «طولی» قاده نائل اولدیندن دولای باقی مستیزانه تبریکه قاقیشجه، شاعر حاله فنا یقراق: — بهی آدم، بو قدر اوچورمه! آلمیمنز طولی دکل قارغه در.

دیه باغیرمش. بو حکایه دونه دولاشه طولی قادنک قولغنه کیدنج، اوده قوجاسندن انتقام آلتی ایچون:

بقعه اولمشیکن طولی غرایه هم نشین
بینه شکوای غراب ایلر غراب بونده در

پیتی سولیمش [۱]. کرک بو تبریک، کرک بو پتیک احتوا ایتدیک استیزای آکلامق ایچون، «باقی» نک، زمانده، «قارغه» لقبیه معروف اولدینی بیلک اقتضا ایدرهک «آشایغیده بو لقب کندیسته ناصل ونه زمان ویریلدیک کی آکله جغز.

«باقی» نک «عبدالرحمن» آدی بر چوجوخی اولدینی «عشاق زاده» نک «شقایق ذیلی» ندن اوکره نیورز. «عبدالرحمن» باباسنک مسلکته تبعیتله اوزون برمدرسه تحصیل کوردکن صوکر «۱۰۱۹» صفرده باباسنک ابلیک مدرسه سی اولان- سیلویزیده پیری باشا مدرسه سنه تعین ایدیلدی؛ صیراسیله مختلف مدرسه لره مدرس اولدی «۱۰۳۲» ذی الحجه سنه سلیمانیه مدرسی اولدقن صوکر، ولایت

[۱] سلیمان قانونی افندی مجموعه سی. قانونی رشادیک «تاریخ ادبیات» نده بو روایتی مآخذ کورسته برک نقل ایتکله برابر، کرک بو شعر کی قاهانی تبریک مسئله سی شاعر «نوعی» به استاد ایدیورک، باکلش اولسه کرکدر [ص ۲۸۳].

تظلمیه اشتبار ایدن تریا کی شاعر «غباری»،
غزلارینه نظیره لر یازوب «باقی» تککیلر حکمدارک
الغافنه مظهر اولنجه - بویهادی برشارک کندینه
نظیره سولهیمکه قافیشاسنی ذاتا هضم ایدمهین -
«باقی»، غباری قحنده کی دوشونجهسنی شوقطعله لرله
آکلامشدر :

طبعک کان کوهرنظم اولدی باقیا
ایرمن سنک خیالک بر ایکی پنکیلر
باشدن بوفخر ساک بترکم شه جهان
خلعت کوردی نظیکه غرا فرنکیلر

طبع ساحر پیشه که باقی کوکلار میل ایدر
سکر شعر دلاویزک مکر افسونلیدر
درمه چاقه کیدیرر ایلازلر لایسی شعرینه
خلعت نظم جهانگیرک سنک آنوئلیدر [۱]

«نوعی زاده عطائی»، باباسیله
«باقی» آراسنده کچن اوفاق برحادهنی
آکاشیورک اوده، باقینک تعریضلرنده
پیل - قارشینده کی پلک زاده زورلاما.
دخله انصاف و ادب دائره سندن چیتا دینی
کوسترمکده در: بویکی درس شریکی
عین زمانده دانشمند بولونقلاری
حاله «نوعی» تصادفاً بر قاج آق
اول ملازم اولش. او اوشاده
یازدینی برغزلک مقلعه ده «مجلس
نظمی تمام ایتدک سلام اولسون
سکا» نوعیاهو بوکون عشاقه قیابلر
کمی «پنتی کوردهن «باقی» فنا
حاله آلمیش؛ حتی بو حس ایله
اولاجی، نوعی به راست کلدیکه،
اونک کندینسه قارشنی مغرورانه
حرکت ایتدیک ویمنه دوشمش.
براز سوکرا بردن بره اونوز آقچه
ایله مدرسه به نائل اولنجه «سمند
طبعه سوار اولدی عزم ایدر باقی»
بلاغت اهله باهو کوکلر آلماقده
بیتله مقابله ایتش؛ و «نوعی» ده
بوکا قارشنی «فراز سیره چیقوب
زاغلر صافنده» نوای نالهلری عند
لیک آلماقده «جوانی ویره درک

قالدی بوجاده اسکیدی دیوانک اسریا
سوز بوقا اگرچه بی بدل و بی نظیردر
آتی دلو مصطفه باغیشه سن هان
وارسون سیلون اوده برقریدر

خلعت بجوی کریمایا بویه
مجدینک طاق کریان اولسون

شاعر امری

[اصلی علی امیری افندی کتبخانه سنده]

باشک امری سولهیمکه اوتانورم
... جوهرمی قفتانکه قطان اولسون

معافی، ادرنهل شاعرلرک «باقی» ایچون داهای
بونردن نمقدر غلیظ بجویله یازدقلاری دوشونولورسه،
او زمانک دهنتیه کوره «باقی» بی معذورکرمک احباب
ایدر. بوقه «باقی» هیچ برزمان کندیلکندن باشقارینه
صاناشوب سوکوتیلرله نزل ایتیمش، وقار وغرورینی
دائما کوزه شمشدر. مثلاً، زماننده معناسر هزله

تام اوچ بیلدر یالواربودم، هیچ تأثیری اولماور.
«باقی» کوله درک هان شو جوانی وریرر:
— «یالوار» هندجه «فلوری» معناسه کلیر.
نیم یمنده اونک اوزرینه در. بوقه معناسر لافیردیلر
اوزرینه دیک! [۱۱].

«باقی» داهای طلبه لکندن پری «قارغه» لقبیه
معروفدی. ادرنهل شاعر «امری» نک برقطعه سندن
یادگارقالان بولفی آلمسته، ینه کندنی بوش بوغازلنی،
نکت قاجیرماتی سراق سبیت
ویرمشدی. «عطائی» به کوره وقعه
شو صورتله جریان ایتش:

«باقی» طلبه لک زمانده بر
مناسبته ادرنه به کیده. اوآراقی
استانبولک ادبی عقالرنده اسی
آزچوق طائینش اولدنی جهته،
بعض ادرنهل شاعرلر بوکنج
صنعت آرقاداشنک شرفته ادرنه
مسیره ندن برنده رضیافت وریرلر.
ضیافت اشناسنده سوز ادرنه نک
کوزه لککریته انتقال ایدر. هینی
برر صورتله کندنی شهرلریشک
فوق الاماده لککرندن بحث ایتدکن
سوکرا، استانبولی شاعرندن ده
فکرنی سوراقلر. اونلرک بربری
آرذنجیه تکرار ایتدکلاری مبالغه لی
مدخلردن فنا حالده جانی سیقلمش
اولان «باقی» بو سوک سوال
قارشینده دایانماز:

— شهرکیز چوق کوزه ل،
لاکن عینی شوکه ایچنده آدام
یوق!

جوانی فیرلاتیر. بو جواب
اوزرینه، او مجلسده بولونان
«امری»، «مجدی»، «دیمتوقلی
«دل کریم» باقیه قارشنی دهرین
بر حدت وخصومت سلهیمکه
باشلارلر؛ بوونک نتیجه سی اولارق،
اوزمانک عادتیه کوره، متقابل
بجور باشلار. برچوققلاری تکرار
ایدلمیه چک قدر قایا و مستهجن
اولان بوجوره قارشنی «باقی» نک
مقابله لر هیچ بر صورتله عین

درجه به دوشمش، فقط مغرور و آغیر اداسیده
دائما حاضقه ایدمه مشدر:

شیردلیک باقیا آزرده خاطر اولاسن
طعن و تشنیع ایشله برنج خلق بی هنر
کوره میسک ایتدک غوغاسنی یازارده
الغاف اغز کذر ایلر خرامان شیریز

[۱] لطائف مجموعه سی خالص افندی کتبخانه سنده.]

باقیت فارغه یعنی ظریف بر صورت ده بویزه و ورش [۱].
ایشته بو کو چوک حادثه اشیات ایدیسورکه، «باقی»
هر زمان روحنا صانعی عافیه به چالیشمش، و اوزمان
اک بووک شاعر لر آراسته بیه جاری اولان عادی
سو کشمه لرک قوتنده قالمشدر. بلکه اطرافنده کیلردن
داها بووک بر شاعر اولدینی حس ایتک غروری،
کندیسی، باشا شاعر عین سوبیه ایدر هجک شیلردن
آیویورودی. فی الحقیقه «باقی» نك بوتون شعر لرنده،
صنعتندن و مو قعدن امین بر صنعتکارک
دو بدینی دهرن و معنوی بر حضور، بوتون
مجوماره و اعتراضه قارش کولمسه بن
آغیر بر استیزا وارد. سائر بر طاقم
دکر سز شاعر لر کی اوزون، مبالغه لی
فخر بهاره نزل ایتز. داها پک کنج
باشنده، شهرتک بی قیماز اساساره
دایاندینی کورمکدن دوغان صمیمی
امنیست، سنه لر و نسلار دکیشدیکه
باقیده داها قوتله نمش، دکیشمز بر
قناعت حالته گلشیدی. حیاده هر کسی
اولدینی کچی، یعنی بوتون مترنلر به
و قصور لر به لرکده قبول اتمه لیدر.
«باقی» دهده بو اعتبار ایل به بر چوق
قصور لر بوتولنه یلیز: مثلاً سینرلی،
آلینغان، آغز به کلنی سوبله مکدن
چکیمز، لسانیه هر کسی اکنه لر
بر آدمیدی. رسمی موقعه دکر بووک
اهمیت و بره ذک سیاسی حیاته برآمور
احتراسیه قایلیدانی، حیانتک صوک
سنه لرنده بیه موقع حرسندن قورتو-
لامامه سی اونک ایچون بر ضعیف
صایلابیلر. لاکن بوتون پوشغلی
یاشنده بر جوق مترنلری ده اونو قاتمالی بز.
آرقاداشلرینک لطیفه لر به قیزوب
ایچیمز، هر کسی فطری نزا ایتله
عمون و منتداز ایدیردی. «شاه
عباس» ک کناجیسی شاعر و ادبیات
«مورخی «صادق»، اونک اک ایتیه
بیه جک لطیفه لره قارش بیه دهرن
بر نزا ک تحمل ایتدیکنی صمیمی بر منته
آلایور [۲].

صنعت عالیده بو قدر سریت، زنده، مبالا تمز،
نازک و ظریف اولان «باقی» مأموریت حیاته دهده
و جدانک امر لر به اتباعدن کری دورماش، خارجی
تأثیر لره قایلیدامشدر. استابول فاضیلنده پولونورکن،
خاصکوی مزارلنک موسویلره تخصیص اولونای
بوزندن قاسم پاشا ایلیمی ایل به موسویلر آراسته
مهم بر مسئله چقمشیدی. سریت دوشونجه لی قاضی
مشالیه اوزون اوزون تدقیق ایتدکن صوکر،

شاعر خیالی

[اصل علی امیری افندی کتبه ائسته]

جاهل نفک کیدی علینده نهلر سوبیه یله جکرته
هیچ اهمیت و بر مکتربن، موسویلرک حقوقی شرعاً
حایه ایتدی [۱]. «مهریه» فایست جهان دروو
فایست «باقی» همه اوست جمله فایست، بیتی قازدیران
اختیار شاعر، بو مسئله شریعتک احکمه قناییه
زغایتدن کری دورماشیدی.

«باقی»، خرابات عالیده یتیش سائر بعض
آرقاداشلری کی سرسری، بریشان بر حیات کچیرمیدی.
زنده، لایالی بر آدم اولدینی حالده،
حکمدار ساریلرینک تشریفاته
اویقندن روحی متأدی اولیور،
کندیسی کبرا مجلسلرینک آداب
و عاداته مو قعدنله ایدوره ییلوردی.
بوتون دولای، بر جوق شاعر
آرقاداشلری فاضیلندن و مدرسکلدن
قورتولاماشکن، او، قاضی سکرلکه
قدر بوکسیدی. تونل افندیلرینک
ضیاعته صمیمی بر صورتده آجیدینی
حالده، یکی نخته پیچان حکمداره
مظنن قصیده لر و برمه نده اصلا
اونو تاماسی، حیانتک مادی مرتبه لر به
نه سایه ده بوکسهدیکنی ایضاح
ایده یلیز. داها صوفائی زماندن
بری بوتون حرکتلر نه حاکم اولان
بوکسهدیکنی احتیاجی، پاراق بر
شان و شرف هالسی آراسته
تولومه افلاشدینی سنه لرنده یله،
اختیار قاضی سکرلک روحی بلکه
داها فضله یورومشیدی.

اوتخی عصر کی تورک ادبیاتک
اک زنگین بر عصر نده دنیایه
کلرک «فضولی» قدر ننده بردا هیله
معاصر اولدینی حالده، صنعت
عالنده ک شهرتک شمعنه یله
معاصر لرینک هبسی کولکده
برافرق درت حکمدار سلطنتی
غزلاری و قصیده لر به قوجاقلایان
«باقی» ایشته بویه بر آدمیدی؛
عثمانی سلطنتک اک مسعود
و محشم کولر لری شوخ، قیدمز
ربا بنیدن دوکولن الی سسلره

دولور دقن صوکر، قولالری داها اوسک
عکسلر به دولو یکن، الهک رحمته قاووشمشیدی...

کور سربلی زاده محمد قواد

هان پونی تعمیر ایچون خاطر نوازله باشلادی. «
صادق»، جمیع الخواص، نور عثمانیه کتبخانه سی،
نومرو ۳۷۲۰، بدینی جمیع، اودن نقل «خواجه
فهم» ک «سغینه الشعر» سی [ص ۳۴۰].

[۱] احمد رفیق، استانبولیه حیات عمومی.
[۲] اقدام، ۲۵ تشرین اول ۱۹۱۷ نسخه سندن.]

اکثر زمانلر بو فخر ایل به صاحبان نظر فانه ده بولونوردی.
یوسف چلی نامتده بر خواجه زاده سی واردی که
اوکا یوسف ثانی دیمک لایقدی. باقی اونک محکم
حکمدی. مکرراً، بویجه بی غزل یازدم دیردی.
بوتفاخری آرتق مبالغه حدنی تجاوز ایتدیکنی ایچون
برکون کندیمسه دیدم که: «هر نه قدر سوبله مک
کسنا خلددر اما، بزه برکیجه یوسنی ترفیق ایدک،
ایرتسی صباح سزه اون غزل تقدیم ایدم». بو
لطیفه به قارش ریجیده اولدینی آلتلیدی، فقط

[۱] شقایق ذیلی، ص ۴۳۸. بو «فارغه»
آفرینک خاطر هسی اولیا چلی زمانته قدر دوام ایتش
اولاج که، باقی حقنده: «خاک استابولدن اولوب
فارغه زاده دیمکله مشهوردر، بعض ظرفا غراب زاده
باقی دیرلرمش» افادسی قوللایور. حالوکه باقینک
لغی فارغه زاده دکل، اسیر، ضعیف بر آدم اولمستدن
دولای ایلک دفعه امرینک اسناد ایتدیکنی وجهاله
«فارغه» در.

[۲] حلب شهر نده شرف ملاقلار به مشرف اولدق.